

VOORLOPIG WAARDERINGSKADER SO DECEMBER 2014

In dit voorlopig waarderingskader Speciaal Onderwijs worden de standaarden en portretten beschreven die in de pilots in de periode april tot en met juni 2015 (tweede fase) betrokken worden. Het zijn 16 van de 20 standaarden. De standaarden die betrekking hebben op het financieel beheer beoordelen we op bestuursniveau en worden daarom niet betrokken bij deze pilot.

Dit voorlopige kader is een uitwerking van de brief 'Toezicht in Transitie' die in de Tweede Kamer is besproken en waarvoor steun is uitgesproken om te gaan werken aan nieuw toezicht.

De uitgangspunten van het nieuwe toezicht staan beschreven in het document 'Voorlopig ontwerp Toezicht 2020'. Beide documenten zijn via de website van de Inspectie van het Onderwijs te raadplegen.

1. Standaarden en portretten

Algemeen

De standaarden en portretten zijn waar mogelijk gemeenschappelijk geformuleerd. Waar nodig zijn sectorspecifieke termen en formuleringen gebruikt, uitgaande van de vier 'hoofdsectoren', po, vo, so en mbo. Elke sector kent daarnaast nog toezichtterreinen waarvoor het waarderingskader ook gehanteerd zal worden: bijvoorbeeld vve en sbo bij po, praktijkonderwijs bij vo, vavo bij mbo, en bij so zijn speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs zelfs aparte terreinen. Elke sector maakt in een later stadium eigen aanpassingen voor deze deeltherreinen.

KWALITEITSGEBIED 1: ONDERWIJSRESULTATEN

Dit kwaliteitsgebied omvat standaarden voor kwalificerende, socialiserende en allocatie resultaten. Onder deze standaarden liggen voor alle sectoren de kwantitatieve opbrengstindicatoren. Deze zijn zodanig sectorspecifiek dat dit veelal tot sectorspecifieke portretten leidt. Aangezien deze overal nog in ontwikkeling zijn, kunnen de hier opgenomen portretten de komende tijd nog bijgesteld worden.

KWALIFICERING

STANDAARD 1.1 VOOR SO: SCHOOLSUCCES

Het aandeel leerlingen dat de school afsluit is naar niveau en tijdsduur ten minste in overeenstemming met de gestelde norm.

Portret voor so: De school stelt een norm voor het aandeel leerlingen in de uitstroom dat de school met een passend uitstroomprofiel verlaat en op een bij de mogelijkheden van de leerlingen passende bestemming terecht komt. Dit aandeel is tenminste in overeenstemming met deze norm. Daarbij garandeert het bereikte uitstroomprofiel dat de leerling in voldoende mate geëquipeerd is om zich met succes te kunnen handhaven in de desbetreffende vervolgbestemming. De school onderneemt in samenwerking met de leerling en eventueel zijn ouders activiteiten om voor de leerling een plek in een passende vervolgbestemming te verwerven.

SOCIALISERING

STANDAARD 1.2 VOOR PO, VO EN SO: SOCIALE LEERRESULTATEN

De leerlingen behalen sociale leerresultaten op het niveau dat tenminste in overeenstemming is met de gestelde norm.

Portret: De school hecht belang aan het verwerven van sociale en maatschappelijke competenties. De school heeft de kenmerken van haar leerlingenpopulatie in kaart gebracht en heeft op basis hiervan ambities geformuleerd over het niveau dat elke leerling kan bereiken. De groei die de

leerlingen gedurende de schoolperiode door maken toetst zij aan deze doelen. De leerlingen verlaten de school met sociale en maatschappelijk competenties, die passen bij de kenmerken van leerlingenpopulatie en de gesteld doelen. Alle leerlingen profiteren optimaal van het genoten onderwijs op deze gebieden. Daarmee kan de school aantonen dat zij op dit gebied uit haar leerlingen haalt wat er in zit.

ALLOCATIE

STANDAARD 1.3 VOOR PO, VO EN SO: VERVOLGSUCCES

De bestemming van de leerlingen na het verlaten van de school is bekend en voldoet tenminste aan de verwachtingen van de school.

Portret voor so:

De school beschikt over toereikende gegevens over het vervolg van de loopbaan van leerlingen die de opleiding verlaten hebben. Daarbij gaat het om de plaatsing in vervolgonderwijs of vervolgvoorzieningen en de bestendiging daarvan. Ook heeft zij voldoende zicht op de eventuele bijdrage van de school aan deze mate van bestendiging. Het vervolgsucces voldoet tenminste aan de verwachtingen van de school.

KWALITEITSGBIED 2: ONDERWIJSPROCES

STANDAARD 2.1 VOOR PO, VO EN SO: AANBOD

Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.

Portret voor so:

De leraren bieden een breed, eigentijds en op de kerndoelen gebaseerd aanbod; het eigenaarschap van het aanbod ligt bij het team. Voor het vso is het aanbod dekkend voor de examenprogramma's. Binnen de kaders van de wet maken zij keuzes in het aanbod, waardoor zij deze afstemmen op de onderwijsbehoeften die kenmerkend zijn voor de leerlingenpopulatie. De school heeft bovendien een aanbod voor de referentieniveaus taal en rekenen dat past bij het niveau van alle leerlingen. Het aanbod sluit aan op het niveau van de leerlingen bij binnenkomst van de school en bereidt hen voor op de vervolg bestemming. Daar tussenin verdelen de leraren de leerinhouden evenwichtig en in samenhang over de leerjaren heen en geven de leerlingen voldoende tijd om zich het aanbod eigen te maken. De school realiseert voldoende onderwijstijd. Er is geen lesuitval en leerlingen verzuimen niet. Het aanbod draagt bij aan de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

STANDAARD 2.2 VOOR PO, VO EN SO: ZICHT OP ONTWIKKELING

De leraren volgen en analyseren de ontwikkeling van alle leerlingen met als doel het onderwijs voor hen vorm te geven.

Portret voor so:

Er is een adequaat systeem om de ontwikkeling van de leerlingen in de verschillende leeftijdsfasen en op ontwikkelingsfase relevante gebieden te volgen. De school stelt bij de start van het onderwijs op basis van alle gegevens een ontwikkelingsperspectief voor elke leerling op.

Daarnaast verzamelen de school en de leidsters/leraren systematisch informatie over de voortgang in de ontwikkeling met behulp van toetsen, observaties, leerlingenwerk, gesprekken en (zelf)rapportages.

De leraren gebruiken deze informatie om het onderwijs dagelijks en op langere termijn af te stemmen op het niveau en de ontwikkeling van de kinderen, om hiaten of voorsprongen te signaleren en om te bepalen welke leerlingen extra ondersteuning, begeleiding of externe zorg nodig hebben. Ze gebruiken daarbij een cyclische aanpak.

STANDAARD 2.3 VOOR PO, VO EN SO: DIDACTISCH HANDELEN

Het didactisch handelen van de leraren stelt de leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling.

Portret:

De leraren plannen en structureren hun handelen met behulp van de informatie die zij over de leerlingen hebben en stimuleren een brede ontwikkeling. Het team handelt op basis van een samenhangend en consistent pedagogisch-didactisch concept.

De leraren zorgen voor effectieve instructies: aansprekend, doelmatig en interactief. Ze geven blijk van hoge verwachtingen en reageren positief op de inbreng van leerlingen, waardoor deze zich ondersteund en uitgedaagd voelen. Bij de instructies en opdrachten gebruiken de leraren passende vakdidactische principes en werkvormen. Ook zorgen zij ervoor dat het niveau van hun lessen past bij het beoogde eindniveau.

Zij stemmen de instructies en opdrachten af op de behoeften van groepen en individuele leerlingen, zodat alle leerlingen actief, gemotiveerd en betrokken zijn en de voor hen beschikbare tijd effectief besteden. Tijdens de (leer)activiteiten gaan de leraren na of de leerlingen de leerstof en de opdrachten begrijpen. Daarbij geven de leraren de leerlingen directe en individuele feedback op hun werken en leren.

STANDAARD 2.4 VOOR PO, VO EN SO: ONDERSTEUNING

Leerlingen die dat nodig hebben ontvangen extra aanbod en ondersteuning.

Portret voor so:

Voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften is er extra ondersteuning in zowel de cognitieve, de motorische als de sociale ontwikkeling. De extra ondersteuning is gericht op een ononderbroken ontwikkeling. Voor de leerlingen die structureel onderwijsaanbod krijgen op een ander niveau dan de leeftijdsgroep of extra bekostigd worden vanuit het samenwerkingsverband, stelt de school een (ontwikkelings-)perspectief op. De school evalueert regelmatig of de extra ondersteuning het gewenste effect heeft en stelt zo nodig bij.

STANDAARD 2.5 VOOR PO, VO EN SO: SAMENWERKING

De school werkt nauw samen met voorafgaand en vervolgonderwijs, gemeenten en andere partners zoals ouders.

Portret voor vo en so:

De school werkt nauw samen met ouders, voorgaande scholen en ketenpartners door informatie over leerlingen uit te wisselen ter bestrijding van uitval en ten behoeve van leerlingen met bijzondere ondersteuningsbehoeften. Zij ziet ouders als partner in het stimuleren van de ontwikkeling van hun kinderen en stemt haar ouderbeleid daar op af. Voor kinderen in achterstandssituaties en/of met een ondersteuningsbehoefte werkt de school intensief samen met ouders, ketenpartners en met partners in het samenwerkingsverband.

Aan het eind van de schoolperiode en bij tussentijds vertrek van kinderen informeert ze de ouders en het vervolgonderwijs over de ontwikkeling van de leerlingen.

STANDAARD 2.6 VOOR VO EN SO: PRAKTIJKVORMING

De voorbereiding, uitvoering en begeleiding van de praktijkvorming is doeltreffend.

Portret voor vo en so:

De leerling en de ontvangende werkplek ontvangen tijdig informatie over de inrichting van de praktijkvorming en de eisen die daaraan worden gesteld. De school begeleidt de leerling bij de voorbereiding en bij de keuze van een passende werkplek. De werkplek begeleidt de leerling op de afgesproken wijze. Periodiek vindt er overleg plaats tussen werkplek, school en leerling. De school volgt de voortgang van de leerling en stuurt zo nodig bij.

STANDAARD 2.7 VOOR SO: TOETSING EN AFSLUITING

De toetsing en afsluiting verlopen zorgvuldig

Portret voor so:

De school volgt een zorgvuldige procedure bij het bepalen van het advies voor vervolgonderwijs/voorziening en spant zich in om leerlingen op het bij hen passende niveau geplaatst te krijgen. De procedure bij advisering voorziet in betrokkenheid van ouders en leerlingen en wordt regelmatig geëvalueerd en zo nodig herzien. De school waarborgt de kwaliteit van de toets afname. Ouders zijn geïnformeerd over het schoolbeleid voor toetsing, vertragen en versnellen.

KWALITEITSGEBIED 3: SCHOOLKLIMAAT EN VEILIGHEID

STANDAARD 3.1 VOOR PO, VO EN SO: SCHOOLKLIMAAT

De school kent een ambitieus en stimulerend schoolklimaat.

Portret voor vo en so:

De schoolleiding en de leraren creëren een stimulerend en ambitieus pedagogisch en didactisch klimaat. Er zijn duidelijke regels en een voorspelbaar en betrouwbaar positief klimaat waarin afspraken nagekomen worden. Schoolleiding en leraren kennen een focus op persoonlijke ontwikkeling en leren, waarin alle leerlingen gezien worden en zich betrokken voelen bij de schoolgemeenschap. Het schoolklimaat is ondersteunend voor de cognitieve en sociale ontwikkeling. Voor alle leerlingen is een leraar beschikbaar die zijn ontwikkeling volgt en aanspreekpunt is bij problemen ('mentor').

STANDAARD 3.2 VOOR PO, VO EN SO: VEILIGHEID

Schoolleiding en leraren waarborgen een veilige, respectvolle en betrokken omgeving voor leerlingen en leraren.

Portret voor po, vo en so:

Schoolleiding en leraren waarborgen de veiligheid van de school en zijn omgeving voor alle leerlingen en het personeel. Leerlingen, leraren, schoolleiding en overig personeel gaan respectvol en betrokken met elkaar om. De leraren leren leerlingen sociale competenties aan en tonen voorbeeldgedrag. Schoolleiding en leraren voorkomen pesten, agressie en geweld in elke vorm en treden zo nodig snel en adequaat op. De school heeft daarvoor een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen, registreren, afhandelen en evalueren van incidenten. Het beleid voorziet ook in een regelmatige meting van de veiligheidsbeleving van de leerlingen en het personeel. De school heeft een vertrouwenspersoon. Alle betrokkenen kennen dit beleid.

STANDAARD 3.3 VOOR PO, VO EN SO: LEEROMGEVING

De leerlingen en leraren leren en werken in adequate gebouwen met toereikende inventaris en apparatuur.

Portret voor so:

Het onderwijs vindt plaats in een stimulerende en goed onderhouden huisvesting. De leraren richten de lokalen aantrekkelijk en uitdagend in, waarbij zij rekening houden met de ontwikkelingsfase van de leerlingen. De binnen- en buitenruimten van de (voor)school dragen bij aan een positieve en sociaal veilige leer- en werkomgeving. De inventaris en apparatuur zijn bijdetijds, goed onderhouden en passend bij het onderwijsconcept.

KWALITEITSGEBIED 4: KWALITEITSZORG EN AMBITIE

De standaarden kunnen zowel op bestuurs- als op schoolniveau toegepast worden, met aanpassing van de termen school versus bestuur. Met kwaliteit is bij school bedoeld het kwaliteit van het onderwijs op deze school, en bij bestuur de kwaliteit van het onderwijs van zijn scholen. Van belang is om bij de borging op elk niveau steeds ook de relatie met de borging op het andere niveau te betrekken.

STANDAARD 4.1 VOOR PO, VO EN SO: EVALUATIE EN VERBETERING

De school heeft vanuit haar maatschappelijke opdracht ambities en doelen geformuleerd, evalueert regelmatig de realisatie en verbetert op basis daarvan systematisch haar onderwijs.

Portret voor po, vo en so:

De school weet, rekening houdend met haar maatschappelijke opdracht en kenmerken van de leerlingpopulatie, waarin zij zich wil onderscheiden, c.q. profileren, en heeft daaruit toetsbare doelen afgeleid voor de korte en middellange termijn. De kwaliteitszorg heeft in elk geval betrekking op de resultaten, het onderwijsproces waaronder het aanbod, het schoolklimaat en de veiligheid. De schoolleiding en de leraren beoordelen systematisch maatregelen en instrumenten om te waarborgen dat het personeel zijn bekwaamheid heeft en onderhoudt. De school betreft onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden bij deze beoordeling en analyseert de relatie van de resultaten met de financiële voorzieningen en wettelijke vereisten. De evaluaties leiden tot toegankelijke managementinformatie. Waar nodig voert de school planmatig verbeteringen door die voldoende ambitieus zijn en aansluiten bij de evaluaties.

STANDAARD 4.2 VOOR PO, VO EN SO: KWALITEITSCULTUUR

De school kent een professionele kwaliteitscultuur en functioneert transparant en integer.

Portret voor po, vo en so:

Het beleid van de school om haar visie op de onderwijskwaliteit en ambities te realiseren wordt door de leraren breed gedragen. Er is een grote bereidheid om gezamenlijk het onderwijs te verbeteren. Het bestuur en de schoolleiding vertonen onderwijskundig leiderschap en kwaliteitsbewustzijn. Er wordt gehandeld vanuit een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling tussen alle geledingen in de instelling.

De schoolleiding, leraren en ondersteunend personeel werken gezamenlijk aan een voortdurende verbetering van hun professionaliteit. Leraren en andere betrokkenen bij de school werken resultaatgericht, zijn aanspreekbaar op gemaakte afspraken en zijn zich bewust van de effecten van hun handelen op de onderwijskwaliteit en op de ontwikkeling van de leerlingen. De school werkt vanuit een transparante en integere cultuur waarin sprake is van zichtbaar zorgvuldig handelen.

STANDAARD 4.3 VOOR PO, VO EN SO: VERANTWOORDING EN DIALOOG

De school legt toegankelijk en betrouwbaar verantwoording af over ambities, doelen en resultaten en voert daarover actief een dialoog met haar omgeving.

Portret voor po, vo en so:

De school betreft interne en externe belanghebbenden, bij de ontwikkeling van haar beleid, bespreekt regelmatig haar ambities en welke resultaten ze behaalt. Ze vraagt van deze belanghebbenden een actieve bijdrage in het realiseren van haar ambities en doelen en spreekt hen daarop aan. Daarnaast staat de school open voor wensen en voorstellen van interne en externe belanghebbenden en verwerkt deze zo mogelijk. De school verantwoordt zich over de resultaten op een voor de belanghebbenden toegankelijke en heldere wijze.